

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิชาภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความเข้าใจให้ผู้อื่นทราบ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ต้องใช้การเขียนในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทรรศนะ อารมณ์ จินตนาการ และสิ่งที่ต้องการสื่อสารของตนเองผ่านงานเขียน โดยใช้สัญลักษณ์ที่กำหนดครู่ร่วมกันเป็นสื่อกลางของการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกัน การเขียนเป็นทั้งศิลปะและศาสตร์เพราะต้องใช้ภาษาที่งดงาม ประณีต สามารถ สื่อได้ทั้งหลักการ วิธีการ อารมณ์ ความรู้ ความคิดจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน การเขียน นับเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้

การเขียนจะสัมฤทธิ์ผลได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษา องค์ประกอบของการเขียน และการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อต้องการให้การเขียนมีประสิทธิภาพในการสื่อสารในชีวิตประจำวันจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราว ที่เกี่ยวกับการเขียน

การเขียนจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างกันดังที่ ถวัลย์ มาศจรัส (2546, หน้า 2-4) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนจะทำให้ผู้รับสารหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่ ผู้เขียนต้องการสื่อสารอย่างถูกต้องแล้วผู้เขียนจะต้องจัดระเบียบความคิดของตนเอง ออกมาอย่างเป็นระบบ และต้องรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำภาษาไทยในการเขียนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อสื่อความหมายที่ตนเองต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ พัฒนาการทางด้าน การเขียน นับว่าน่าสนใจมิใช่น้อยเพราะมนุษย์เป็นผู้ที่มีสติปัญญา และมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อยู่เสมอทำให้เกิดพัฒนารูปแบบด้านการเขียนเพื่อการสื่อสารออกไปอย่างหลากหลาย การเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการเขียนที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียน

ที่เขียนด้วยสำนวนภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง หรือมีรูปแบบการเขียนที่มีความแปลกใหม่ มีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

การเขียนเรียงความเป็นวิธีการเขียนขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ การเขียนเรียงความเป็นวิชาหนึ่งในการศึกษาระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงมหาวิทยาลัย ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนเรียงความจึงได้เปรียบคนอื่น (ชัยนันท์ นันทพันธ์, 2548, หน้า 1)

การเขียนเรียงความนั้นต้องบรรจุความรู้ ความคิดเห็น หรือความรู้สึกที่เรามีอยู่เสนอผู้อ่าน โดยเขียนให้ตรงกระตุ้ที่ตั่งไว้ ซึ่งเราจะสังเกตและรับรู้ได้จากการที่ผู้เขียนได้แสดงลีลา อารมณ์ และน้ำเสียงต่อเนื้อหา เรื่องราว เหตุการณ์ และการกระทำต่าง ๆ ผ่านการใช้ถ้อยคำ วลี และประโยคในรูปแบบต่าง ๆ (ผจงวาด พูลแก้ว, 2547, หน้า 119) และในการเขียนเรียงความ การใช้ถ้อยคำภาษาเป็นสิ่งสำคัญมาก ผู้เขียนจะต้องพิถีพิถันในการใช้ภาษา ภาษาที่ใช้ต้องเป็นภาษาแบบเป็นทางการ คือ ภาษาจะถูกต้องตามหลักการเขียน มีการเลือกสรรถ้อยคำมาเรียบเรียงให้กะทัดรัดชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ราบรื่น สละสลวย และมีลีลาการเขียนที่น่าสนใจ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อิมสำราญ, 2550, หน้า 215)

เรียงความเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่กล่าวว่าเป็นศาสตร์เพราะการเขียนเรียงความมีกลวิธีและขั้นตอนการเขียนที่เป็นระบบระเบียบ ชัดเจน มีเนื้อหาที่มาจากความรู้ ความคิด ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และข้อความแสดงอารมณ์ของผู้เขียนที่ได้นำเสนออย่างมีระเบียบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้เขียนควรศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงจะเขียนเรียงความได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่กล่าวว่าเป็นศิลป์ เพราะการเขียนเรียงความได้อย่างดีนั้น ผู้เขียนต้องมีศิลปะในการเลือกสรรถ้อยคำ มาเรียบร้อย เรียบเรียงเสนอความคิดของตนได้อย่างชัดเจนและสละสลวยงดงามแสดง ความประณีตในการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อเรื่อง เหมาะสมกับ จุดประสงค์ของเรื่องที่เขียน (ชะลอ รอดลอย, ประเทือง ทินรัตน์ และวราภรณ์ ทองสัมฤทธิ์, 2549, หน้า 25)

จากการศึกษาปัญหาการเขียนเรียงความของนักเรียน พบว่า นักเรียนยังเขียนเรียงความไม่ถูกต้องและเขียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยมีข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ในด้านการสื่อความ นักเรียนเขียนสื่อเรื่องราวและความคิดได้น้อยหรือไม่ชัดเจน และบางครั้งเนื้อเรื่องไม่สัมพันธ์กับชื่อเรื่อง ด้านการใช้ภาษา นักเรียนยังสะกดคำไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาพูดเป็นภาษาเขียน ด้านการลำดับความคิด นักเรียนเขียนสับสนวกวนไม่สามารถลำดับความคิดเรื่องราวได้ ด้านการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนไม่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะถ่ายทอดในเนื้อหาเรียงความ ด้านรูปแบบการเขียนงานเขียนแสดงองค์ประกอบไม่ครบถ้วน (นวลเพ็ญ พุมรินทร์, 2546, หน้า 3) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาในการวิจัยของ พัชรา อภิชาติมานนท์ (2543, หน้า 3) ที่พบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนค่อนข้างต่ำ การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องยากสำหรับนักเรียน นักเรียนจะมีปัญหาในเรื่องความคิดไม่สามารถเขียนถ่ายทอดความคิดออกมาได้ การเขียนบางครั้งจะวกวนไม่สามารถลำดับความคิดได้ เป็นเหตุทำให้นักเรียนไม่ชอบการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ไม่ผ่านเกณฑ์

จากรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนโรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 11.90 ระดับพอใช้ ร้อยละ 76.19 และปรับปรุง ร้อยละ 11.90 โดยคะแนนในแต่ละสาระมีดังนี้ สาระที่ 1 การอ่าน คะแนนร้อยละ 48.02 สาระที่ 2 การเขียน คะแนนร้อยละ 37.70 สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.54 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.19 และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54.37

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสาระที่ 2 การเขียน ปรากฏว่า มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าสาระอื่น ๆ ซึ่งทำให้ทราบถึงความก้าวหน้า หรือความบกพร่องทางการเขียนของนักเรียน ว่าควรจะต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอน การเขียนเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

จากประสบการณ์การสอนภาษาไทยของผู้วิจัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบปัญหาในการสอนเขียนเรียงความคือ ด้านผู้เรียนมีปัญหาเรื่อง การเขียนเรียงความไม่ถูกต้อง และเขียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อนำผลการเขียนเรียงความมาวิเคราะห์ปรากฏว่ามีข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ในด้านการสื่อความ นักเรียนเขียนสื่อความเรื่องราว และความคิดไม่ชัดเจน เนื้อเรื่องไม่สัมพันธ์สอดคล้องกัน เนื้อเรื่องไม่สัมพันธ์กับชื่อเรื่อง ด้านการใช้ภาษานักเรียนเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาพูดเป็นภาษาเขียน ใช้คำในการเชื่อมความไม่เหมาะสม เขียนประโยคไม่สมบูรณ์ เว้นวรรคผิดที่ ด้านการลำดับความคิด ซึ่งมีความสำคัญในการเขียนเรียงความ ปรากฏว่านักเรียนเขียนสับสนวุ่นวายเขียนขยายความเนื้อเรื่องไม่ได้ ไม่สามารถลำดับความคิดเป็นเรื่องราวได้ ด้านความคิดสร้างสรรค์นักเรียนไม่ถ่ายทอดเนื้อหาของเรียงความออกมาอย่างหลากหลายทางความคิด ด้านรูปแบบการเขียน งานเขียนแสดงองค์ประกอบไม่ครบถ้วน ไม่มีคำนำ และไม่มีสรุป

ปัญหาการเขียนเรียงความอีกประการหนึ่งคือ ด้านครูผู้สอน ผู้วิจัยพบว่า มีปัญหาคือ ครูมีวิธีการสอนเขียนเรียงความที่ไม่น่าสนใจ ไม่ช่วยผู้เรียนคิดที่จะถ่ายทอดเรื่องราวในเรียงความ ครูไม่วิจัยวิธีสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่จะเขียน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถลำดับความคิดในเรื่องต่าง ๆ ออกมาเป็นภาษาเขียนให้เข้าใจได้ และครูยังมีได้มีกระบวนการฝึกที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์อย่างจริงจัง แต่ครูเน้นการสอนที่ใช้การบรรยายในเนื้อหา และเน้นหลักเกณฑ์ทางด้านหลักภาษามากเกินไปจึงขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ และแปลกใหม่อย่างหลากหลายทางความคิด ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ พัชรา อภิชาติมานนท์ (2543, หน้า 3) ที่พบว่า ปัญหาในการสอน ครูภาษาไทยจะต้องหา กลวิธีการสอน โดยการนำสื่อการสอน นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียน การสอนการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอันจะเป็นผลไปสู่การพัฒนา สมรรถภาพทางการเขียน ความคิด และความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

จากปัญหาการสอนเขียนเรียงความดังกล่าวมานั้น เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การแก้ปัญหการสอนเขียนเรียงความครูจึงจำเป็นต้องหาวิธีการสอน

เทคนิคการสอน และสื่อการสอนที่สามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความ ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยจะนำวิธีการสอนสองวิธี มาพัฒนาการสอนเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียนแล้วนำทั้งสองวิธีมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีที่ 1 การสอนตามรูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม วิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะเด่นโดยเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ ๆ ไว้ 3 แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (compressed analogy) วิธีการสอนนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ (ทิสนา เขมมณี, 2551, หน้า 46-47) และวิธีที่ 2 การสอนโดยใช้แผนที่ความคิด เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านการคิด การจำ และการแก้ปัญหาของนักเรียน แผนที่ความคิดเป็นการนำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวกับสมองมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยโทนี บูซาน (Tony Bussan) ชาวอังกฤษ ได้พัฒนาจากการจดบันทึกแบบเดิมมาเป็นบันทึกด้วยคำ ด้วยภาพ ด้วยสัญลักษณ์ แม้เป็นรัศมีไปรอบ ๆ ศูนย์กลางหรือคำหลักเหมือนการแตกแขนงของกิ่งไม้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2543, หน้า 80) และแผนที่ความคิดซึ่งประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็น โครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มหรือสร้างความคิดขึ้น และยังเป็นเครื่องมือทางความคิด

เนื่องจากการสร้างความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่ในสมอง จำเป็นต้องมีการแสดงออกมาให้เป็นรูปธรรม แผนที่ความคิดจึงเป็นรูปแบบของการแสดงออกของความคิดที่สามารถมองเห็นและอธิบายได้อย่างเป็นระบบชัดเจน (วิวัฒน์ ชัดติยะมาน และอมลวรรณ วีระธรรมโน, 2549, หน้า 105)

จากข้อมูลที่น่าเสนอมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนตามรูปแบบ

กระบวนการคิดสร้างสรรค์กับการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนสามารถนำทักษะการเขียนไปใช้ในการเรียนวิชาต่าง ๆ และสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์กับวิธีการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานครที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานครที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานครที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์กับวิธีการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดแตกต่างกัน
2. ผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการสอน โดยใช้วิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์สูงกว่า ก่อนเรียน

3. ผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการสอน โดยใช้วิธีการสอนใช้แผนที่ความคิดสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ทุกปีการศึกษา
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวิมุตยาราม สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 30 คน รวม 60 คน

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มาหาค่าเฉลี่ยของแต่ละห้อง โดยการวิเคราะห์ Independent Samples Test

จากนั้นจับฉลากห้องเรียนเพื่อเข้ากลุ่มการสอน 2 วิธี ห้องเรียนที่ 1 ใช้วิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และห้องเรียนที่ 2 ใช้วิธีการสอนโดยแผนที่ความคิด

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรต้น (*independent variable*) ได้แก่

1. การสอนเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์

2. การสอนเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด

ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้สาระที่ 2 การเขียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือนิทานกับความประทับใจของฉัน บ้านแสนวิเศษ อาหารดีมีคุณค่า การออมที่แสนวิเศษ วันหยุดแสนสนุก ความสุขของฉันในวันกีฬาดี สัตว์เลี้ยงของฉัน มาช่วยกันรักษาสีแกวเดอล้อม วิชาที่ฉันชอบ พระคุณของแม่

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเวลาในการทดลองห้องละ 10 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยให้ตรงกับผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. เรียงความ หมายถึง ผลงานการเขียนของนักเรียนที่เขียนเรียบเรียง โดยการขยายความรู้ ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ โดยมีองค์ประกอบของงานเขียน 3 ส่วน คือ คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป

2. ผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการเขียนเรียงความ ที่มีองค์ประกอบของเรียงความครบทั้งสามส่วน เนื้อหา

ความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องมีความสัมพันธ์กัน มีเหตุผลสนับสนุนความคิด และมีการเสนอความคิดที่สร้างสรรค์ในทางบวกที่มีความแปลกใหม่ หลากหลายทางความคิด ใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงความหมาย และเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง

3. การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนเรียงความที่มีองค์ประกอบของเรียงความครบทั้งสามส่วน เนื้อหามีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องมีความสัมพันธ์กัน มีเหตุผลสนับสนุนความคิด และมีการเสนอความคิดที่สร้างสรรค์ในทางบวกที่มีความแปลกใหม่หลากหลายทางความคิด ใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงความหมาย และเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง

4. วิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้วิธีอุปมาอุปไมย มีการกระตุ้นความคิดด้วยการเปรียบเทียบแบบตรง การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง แล้วสามารถนำความคิดไปเรียบเรียงเป็นเรียงความ

5. วิธีการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูให้ผู้เรียน ระดมความคิดวางแผนการเขียน และนำเสนอความคิดจัดทำเป็นรูปแบบแผนที่ความคิดสำหรับใช้ขยายและเรียบเรียงเขียนเป็นเรียงความ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียน โดยใช้วิธีการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเขียนเรียงความสูงขึ้น
2. นักเรียนที่เรียน โดยใช้วิธีการสอน โดยใช้แผนที่ความคิดมีความสามารถในการเขียนเรียงความสูงขึ้น
3. ครูผู้สอนภาษาไทยในระดับชั้นอื่น ๆ มีแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนเรียงความที่น่าสนใจ
4. ครูผู้สอนที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น